

Aan de minister van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid, minister voor Armoedebeleid,
Participatie en Pensioenen en commissie SZW

Aidadreef 8
3561 GE Utrecht

Postbus 9563
3506 GN Utrecht

030 - 233 23 37
info@divosa.nl

IBAN NL75 INGB 0000194416
KvK 40532318

www.divosa.nl

Onze referentie: 220230
Uw referentie:
Datum: 23 november 2022
Onderwerp: Brief Divosa inbreng bij begrotingsbehandeling SZW
Van: Erik Dannenberg, edannenberg@divosa.nl

Divosa vraagt uw aandacht voor de situatie waar gemeentelijke uitvoeringsorganisaties in terecht zijn gekomen door de verschillende crisismaatregelen van de afgelopen jaren. De opeenvolgende maatregelen hebben geleid tot een ongekend beroep op de gemeentelijke uitvoeringsorganisaties. Deze zijn nu overbelast.

Het is een goede zaak dat het Rijk in crisistijd flinke financiële middelen inzet om ervoor te zorgen dat inwoners van Nederland rond kunnen komen. Vele jaren zagen we bezuinigingen in crisistijd, nu zien we investeringen. Divosa juicht dit anticyclische beleid toe. Gemeenten staan dicht bij hun inwoners en werken graag samen met het Rijk om hun inwoners te ondersteunen. Het is nu wel tijd om structurele maatregelen te nemen en de klokken gelijk te zetten, gelet op het volgende:

Huidige inkomenspolitiek leidt niet tot structurele bestaanszekerheid.

De huidige incidentele inkomenspolitiek biedt geen oplossing voor de structurele bestaansonzekerheid van inwoners. Al vóór de energiecrisis speelde dit. Dit merkten gemeenten door de oploep van het beroep op bijzondere bijstand, toeloop tot de schuldhulpverlening en andere vormen van ondersteuning. De energiecrisis heeft dit erger én zichtbaar gemaakt. Bij Divosa pleiten wij ervoor dat het armoedebeleid verandert van reparatie achteraf naar het voorkomen van armoede door een structureel toereikend inkomen.

Gemeentelijke uitvoeringsorganisaties overbelast

Ongekende tijden vragen om ongekende maatregelen, dat was het adagium van Rijk en gemeenten de laatste jaren. Onze leden, gemeentelijke directeurs in het sociaal domein en hun medewerkers, hebben in moeilijke tijden hun beste beentje voorgezet bij de uitvoering van verschillende tijdelijke (financiële) regelingen.





Zoals de Tozo voor zelfstandige ondernemers, de regeling voor ondersteuning noodzakelijk kosten (TONK), de energietoeslag, versterkte dienstverlening naar aanleiding van de toeslagenaffaire en de leefgeldregeling voor Oekraïners.

Daar waar de uitvoeringsinstanties van de Rijksoverheid niet in staat bleken om deze feitelijk generieke crisismaatregelen uit te voeren, hebben gemeenten de helpende hand geboden om inwoners hier niet de dupe van te laten worden. Hier heeft de reguliere dienstverlening onder geleden. De beschikbaarheid van flexibele krachten bleek beperkt door de overspannen arbeidsmarkt en de kosten voor inhuur hoog. Dat resulteerde in overwerk door vaste medewerkers van gemeenten. Ook bleef minder urgent werk liggen. Onze leden luiden de noodklok: de gemeentelijke uitvoering is overbelast.

Rijk kan niet langer een bovenmatig beroep doen op gemeentelijke uitvoeringsorganisaties

Divosa vindt dat het Rijk niet langer een bovenmatig en ongeclausuleerd beroep kan blijven doen op de gemeentelijke uitvoeringsorganisaties, zoals nu gebeurt bij de energietoeslag en het verstrekken van leefgeld aan Oekraïners. Als het Rijk generieke inkomensmaatregelen om organisatorische redenen niet kan uitvoeren, wil dat niet automatisch zeggen dat gemeenten dit wel oppakken. Zeker niet nu het aantal inwoners dat door gemeenten wordt ondersteund fors is gegroeid. Door de uitvoering van crisismaatregelen hebben gemeenten de werkende armen beter in beeld gekregen. Dat is een goede zaak. Het betekent wel dat gemeenten substantieel meer inwoners ondersteunen, terwijl de middelen vanuit het Rijk voor de uitvoering niet navenant zijn gestegen en de uitvoeringscapaciteit niet kon meegroeien.

De huidige inkomenspolitiek doet geen recht meer aan de huidige tijd

Divosa ziet dat door de verschillende crises de verhoudingen tussen Rijk en gemeenten de afgelopen jaren zijn vertroebeld. Inkomensbeleid is in ons stelsel expliciet voorbehouden aan de Rijksoverheid. Het Rijk is verantwoordelijk voor het bieden van een basis van inkomen. Daarom worden bijvoorbeeld ook de hoogte van de WW en de bijstand landelijk vastgelegd. De gemeente biedt het vangnet voor mensen die, door hun bijzondere situatie, in de knel komen. Hiervoor heeft de gemeente instrumenten als de bijzondere bijstand om aan te sluiten bij de specifieke situatie van de inwoner. Gemeenten zien de aanvragen voor bijzondere bijstand de laatste jaren structureel groeien. Divosa constateert dat de bijzondere bijstand als oplossing voor allerlei problemen wordt aangewezen. Door het maatwerkkarakter van de bijzondere bijstand is dit een tijdrovende en daarmee relatief dure bezigheid. Hiervoor zijn gemeenten onvoldoende gecompenseerd. Extra geld is echter niet alleen de oplossing voor de situatie die nu ontstaan is. Het toont ook aan dat de huidige inkomenspolitiek geen recht meer doet aan de huidige tijd.

Goede afspraken nodig over rolverdeling Rijk-gemeenten

Daarom wil Divosa graag met het Rijk in gesprek over de verdeling van verantwoordelijkheden in de uitvoering rond het garanderen van bestaanszekerheid en een minimaal inkomen om van te leven.





Bij uitstek in tijden van crisis zijn inwoners gebaat bij duidelijkheid en zekerheid en moeten Rijk en gemeenten als één overheid opereren. Op basis van deze broodnodige dialoog willen we goede afspraken maken over de taken, verantwoordelijkheden én uitvoerbaarheid rond het voorzien in bestaanszekerheid. Het is noodzakelijk om de uitgangspunten van ons socialezekerheidsstelsel langs de huidige praktijk te leggen.

Divosa pleit daarom voor onafhankelijk onderzoek op basis waarvan Rijk en gemeenten hun verdere koers rond inkomenspolitiek (in tijden van opeenvolgende crises) het best praktisch kunnen vormgeven. Snel handelen om de bestaanszekerheid van inwoners te waarborgen is en blijft het uitgangspunt, evenals een eenvoudige uitvoering met beperkte verantwoordingslast die aansluit bij de huidige decentrale uitvoeringspraktijk. Daar waar taken gedecentraliseerd zijn, past het niet dat het Rijk en Kamer achteraf nog ingrijpen hoe een regeling eruit moet zien.

Ook is het zaak dat gemeenten snel duidelijkheid krijgen over regelgeving. Zo heeft het lang uitblijven van helderheid over de regelgeving (Tozo en TONK), financiering (leefgeld en Oekraïners) en haalbaarheid in de uitvoering (energiecrisis) veel van de flexibiliteit van gemeenten gevraagd. Ook merkten we dat waar gemeenten op verzoek van het Rijk snel en soepel moesten overgaan tot het verlenen van financiële ondersteuning, dit gevolgd werd door een ingewikkelde verantwoordingslast.

Kortom, het is goed dat Rijk en gemeenten in crisistijd doen wat nodig is. Nu is de tijd rijp om de klokken weer gelijk te zetten om de bestaanszekerheid van inwoners van Nederland te garanderen en de uitvoerbaarheid van regelingen te borgen.

Met vriendelijke groet,
Verenigingsbureau Divosa

Erik Dannenberg,
Voorzitter van Divosa

